

OBSAH

Úvodem	11	2.4.1	Všeobecné informace	43
1 Úvod	13	2.4.2	Difúze vodní páry	43
1.1 Hlína, stavební materiál minulosti i budoucnosti	13	2.4.3	Rovnovážná vlhkost	44
1.2 Historie hliněného stavitelství	13	2.4.4	Kondenzace vody	45
1.3 Co je dobré vědět o hlíně jako stavebním materiálu	18	2.5	Působení tepla	46
1.4 Zlepšení vnitřního mikroklimatu použitím hlíny jako stavebního materiálu	20	2.5.1	Všeobecné informace	46
1.4.1 Všeobecné informace	20	2.5.2	Tepelná vodivost	46
1.4.2 Vliv vlhkosti vzduchu na naše zdraví ...	20	2.5.3	Měrná tepelná kapacita	46
1.4.3 Vliv větrání na vlhkost vzduchu v místnosti	20	2.5.4	Měrná objemová tepelná kapacita	46
1.4.4 Vliv hlíny na regulaci vlhkosti a její pozitivní účinky na naše zdraví	21	2.5.5	Příjem a odvod tepla v závislosti na čase	47
1.5 Předsudky vůči hlíně	24	2.5.6	Tepelný útlum	47
2 Hlína jako stavební materiál a její vlastnosti	25	2.5.7	Tepelné záření / emisní stupeň ϵ	47
2.1 Složení	25	2.5.8	Tepelná roztažnost	48
2.1.1 Všeobecné informace	25	2.5.9	Odolnost proti požáru	48
2.1.2 Jíl	26	2.6	Pevnost	48
2.1.3 Prach, písek, štěrk	27	2.6.1	Pojivá schopnost	48
2.1.4 Klasifikace zrnitosti	27	2.6.2	Pevnost v tlaku	49
2.1.5 Organická složka	28	2.6.3	Pevnost v tahu v suchém stavu	51
2.1.6 Voda	28	2.6.4	Pevnost v tahu za ohybu	52
2.1.7 Pórovitost	28	2.6.5	Přilnavost	53
2.1.8 Specifický povrch	28	2.6.6	Otěruvzdornost	53
2.1.9 Objemová hmotnost	28	2.6.7	Modul elasticity	54
2.1.10 Zhutnění / kompaktnost	29	2.6.8	Pevnost hran	54
2.2 Zkoušky pro zjišťování složení	29	2.7	Hodnota pH	55
2.2.1 Úvodní poznámka	29	2.8	Radioaktivita	55
2.2.2 Síťová a sedimentační analýza	29	2.9	Odstínění vysokofrekvenčního elektromagnetického záření	56
2.2.3 Stanovení obsahu vody	29	2.10	Primární energie - redukce CO ₂	56
2.2.4 Empirické zkušební postupy	29	3 Technologie a příměsi ovlivňující vlastnosti materiálu	59	
2.3 Reakce na působení vody	33	3.1	Všeobecné informace	59
2.3.1 Všeobecné informace	33	3.2	Zamezení tvorby trhlin při vysychání	59
2.3.2 Bobtnání a smršťování	33	3.2.1	Všeobecné informace	59
2.3.3 Stanovení míry smrštění při vysychání ...	34	3.2.2	Ostření hlíny („odtučnění“)	60
2.3.4 Plasticita	35	3.2.3	Tavidla	61
2.3.5 Kapilární absorpce	38	3.2.4	Vláknité příměsi	61
2.3.6 Vyplavitelnost	40	3.2.5	Konstrukční opatření	61
2.3.7 Odplavitelnost	40	3.3	Zvýšení odolnosti vůči vodě	62
2.3.8 Dešťová eroze, eroze působením mrazu	41	3.3.1	Všeobecné informace	62
2.3.9 Doba vysychání	41	3.3.2	Minerální pojiva	62
2.4 Působení vodní páry	43	3.3.3	Látky živočišného původu	63
		3.3.4	Minerální látky a látky živočišného původu	64
		3.3.5	Látky rostlinného původu	64
		3.3.6	Bitumenové emulze	64
		3.3.7	Syntetické látky	64

3.4	Zvýšení pojivé schopnosti	65	5.11	Tepelná izolace	95
3.4.1	Všeobecné informace	65	5.12	Povrchová úprava	95
3.4.2	Míchání a odležení	65	6	Technologie staveb z hliněných cihel	97
3.4.3	Zvýšení obsahu jílu	65	6.1	Všeobecné informace	97
3.4.4	Přísady	66	6.2	Historie	97
3.5	Zvýšení pevnosti v tlaku	66	6.3	Předpisy	98
3.5.1	Všeobecné informace	66	6.4	Výroba hliněných cihel	99
3.5.2	Optimalizace zrnitosti	66	6.5	Optimální složení materiálu	103
3.5.3	Zpracování	66	6.6	Zdění z hliněných cihel	104
3.5.4	Zhutňování	68	6.7	Úprava hliněných cihel	104
3.5.5	Minerální příměsi	69	6.8	Povrchová úprava	105
3.5.6	Organické příměsi	73	6.9	Přípevňování obrazů, polic a závěsných skříněk	105
3.5.7	Přidávání vláken a vlasů	73	6.10	Lehčené hliněné cihly	106
3.6	Zvýšení otěruvzdornosti	73	6.11	Akustické hliněné cihly	106
3.7	Zlepšování tepelně izolačních vlastností	74	7	Velkoformátové hliněné bloky a desky	109
3.7.1	Všeobecné informace	74	7.1	Všeobecné informace	109
3.7.2	Hlína lehčená slámou	74	7.2	Hliněné bloky	109
3.7.3	Hlína lehčená minerálními přísadami ...	77	7.3	Prvky do stropních konstrukcí	112
3.7.4	Hlína lehčená korkem	78	7.4	Hliněné desky pro montáže za sucha	113
3.7.5	Hlína lehčená dřevěnými štěpky	79	7.5	Podlahové desky z hlíny	113
4	Zpracovávání hlíny	81	8	Tvarování mokré hlíny	115
4.1	Všeobecné informace	81	8.1	Všeobecné informace	115
4.2	Máčení	81	8.2	Tradiční technologie založené na práci s mokrou hlínou	115
4.3	Rozmělňování a míchání	81	8.3	Zdění z bochníků hlíny	118
4.4	Prosívání	83	8.4	Zdění z provazců hlíny	119
4.5	Odležení	84	8.4.1	Všeobecné informace	119
4.6	Máčení	84	8.4.2	Výroba hliněných provazců	119
4.7	Ostření („odtučnění“) hlíny	84	8.4.3	Optimalizace hliněných směsí	119
5	Technologie staveb z dusané hlíny	85	8.4.4	Kladení a uhlazování hliněných provazců	120
5.1	Všeobecné informace	85	8.4.5	Vyspravování trhlin a spár	122
5.2	Bednění	85	8.4.6	Časová náročnost	123
5.3	Pěchovací zařízení	87	9	Hlína jako výplň hrázděných a dřevěných skeletových konstrukcí	125
5.4	Proces zpracovávání	89	9.1	Všeobecné informace	125
5.5	Úprava vlhké udusané hlíny	90	9.2	Omazávka, mazanice	125
5.6	Nové technologie konstrukcí zdí ...	90	9.3	Technologie stříkané hlíny	126
5.6.1	Vertikální metoda konstrukcí zdí z jednotlivých dílců	90	9.4	Zásypová technologie	126
5.6.2	Vysoce mechanizované postupy	92	9.5	Omotávky a hliněné láhve	127
5.6.3	Rámové konstrukce vyplněné udusanou hlínou	93			
5.6.4	Výstavba zdí se ztraceným bedněním ...	93			
5.7	Kopule z udusané hlíny	94			
5.8	Proces vysychání	95			
5.9	Míra smrštění při vysychání	95			
5.10	Náklady	95			

9.6	Konstrukce vyplňované lehčenou hlínou	128	11.14.5	Pevnost v tlaku	152
9.7	Výplně z hliněných provazců, hadic a pružných desek z lehčené hlíny ...	129	11.14.6	Pevnosti v tahu za ohybu	152
10	Technologie dusání, násypu a čerpání lehčené hlíny	131	11.14.7	Sorpce vzdušné vlhkosti	153
10.1	Všeobecné informace	131	12	Ochrana hliněného povrchu před nepříznivým vlivem počasí	155
10.2	Bednicí systémy pro stěny z lehčené hlíny	131	12.1	Úvodní poznámka	155
10.3	Zdi z dusané hlíny lehčené slámou	132	12.2	Zhutňování hliněných povrchů	155
10.4	Zdi z dusané a sypané hlíny lehčené dřevěnými štěpky	134	12.3	Nátěry	155
10.5	Zdi z hlíny lehčené minerálními přísadami dusané, sypané a čerpané do bednění	134	12.3.1	Všeobecné informace	155
10.6	Čerpaná lehčená hlína pro podlahy a stropy	139	12.3.2	Úprava podkladu, penetrace	155
10.7	Duté konstrukční prvky vyplněné hlínou	139	12.3.3	Osvědčené nátěry	155
10.8	Bavlněné hadice plněné lehčenou hlínou	140	12.3.4	Vliv na difúzi vodní páry	157
11	Hliněné omítky	143	12.3.5	Vliv na kapilární absorpci vody	157
11.1	Všeobecné informace	143	12.4	Hydrofobní nátěry	157
11.2	Předchozí úprava povrchu	143	12.4.1	Hydrofobní prostředky	157
11.3	Složení hliněné omítky	144	12.4.2	Nanášení hydrofobního nátěru	159
11.4	Nanášení omítky na hliněné zdi ...	145	12.5	Vápenné omítky	159
11.5	Proces smršťování při vysychání ...	146	12.5.1	Všeobecné informace	159
11.6	Stříkaná omítka z lehčené hlíny ...	146	12.5.2	Příprava podkladu	160
11.7	Omítka z hlíny lehčené expandovaným jílem	147	12.5.3	Armování omítek	161
11.8	Nahazovaná omítka	147	12.5.4	Složení	161
11.9	Omítání stěn z balíků slámy	147	12.5.5	Nanášení omítky	162
11.10	Hliněná omítka jako protipožární ochrana	148	12.5.6	Vliv na difúzi vodní páry	162
11.11	Plastická tvárnost hliněných omítek	148	12.6	Opláštění a fasádní lícové obklady ...	163
11.12	Ochrana hran	149	12.7	Konstrukční opatření	164
11.13	Stabilizované hliněné omítky	149	12.7.1	Ochrana před deštěm	164
11.13.1	Všeobecně k venkovním omítkám	149	12.7.2	Ochrana před vzlínající vlhkostí	164
11.13.2	Stabilizované venkovní hliněné omítky	149	12.7.3	Ochrana před vodou ve vnitřním prostoru	164
11.14	Srovnávací výzkum hliněných omítek	150	13	Opravy stavebních prvků z hlíny – sanace starších budov s využitím hlíny	165
11.14.1	Úvodní poznámka	150	13.1	Úvodní poznámka	165
11.14.2	Popis složení materiálu	150	13.2	Příčiny poškození stavebních prvků z hlíny	165
11.14.3	Míra smrštění při vysychání	151	13.3	Vyspravování spár hlínou	165
11.14.4	Otěruvzdornost	151	13.3.1	Všeobecné informace	165
			13.3.2	Spárovací hmota	165
			13.3.3	Příprava spár	166
			13.3.4	Vyplňování spár	166
			13.4	Vyspravování spár bez použití hlíny	166
			13.4.1	Všeobecné informace	166
			13.4.2	Spárovací hmoty	166
			13.5	Vyspravování větších poškozených ploch	166
			13.5.1	Všeobecné informace	166
			13.5.2	Vyspravování hlínou	166

13.5.3	Penetrační nátěry	166	14.8	Akumulační stěna v zimní zahradě	196
13.6	Dodatečné zlepšování tepelně izolačních vlastností při použití lehčené hlíny	167	14.9	Koupelna z hlíny	197
13.6.1	Úvodní poznámka	167	14.10	Vestavěný nábytek z hlíny	198
13.6.2	Příčiny vyšší tvorby kondenzované vody	167	14.11	Umyvadlo z hlíny	199
13.6.3	Opatření pro zlepšení tepelně izolačních vlastností	167	14.12	Kamna, pece a sporáky z hlíny	200
13.6.4	Předezdivky a izolace z lehčené hlíny ...	168	14.12.1	Všeobecné informace	200
14	Speciální řešení	171	14.12.2	Úsporná kamna z hlíny, která šetří topné dříví, určená pro „třetí svět“	201
14.1	Napojení	171	14.12.3	Kamna s lavicí a prostorem ke spaní ...	203
14.2	Speciální konstrukce stěn	171	14.12.4	Pece na chléb a pizzu	204
14.2.1	Hliněné zdi s dodatečnou tepelnou izolací	171	14.12.5	Těžká kamna obložená hlínou	205
14.2.2	Stěny ze starých pneumatik vyplněných hlínou	173	14.13	Stěnové vytápění – u stěn z hlíny	205
14.2.3	Textilní hadice plněné hlínou	173	14.14	Izolace rybníků a jezírek hlínou ...	206
14.3	Stropní konstrukce vyplňované hlínou	174	14.14.1	Všeobecné informace	206
14.3.1	Tradiční stropní konstrukce	174	14.14.2	Izolace z udusané hlíny	206
14.3.2	Novější stropní konstrukce	175	14.14.3	Pokládka vlhkých hliněných prefabrikátů	206
14.4	Hliněné podlahy	176	14.14.4	Textilní izolace s obsahem jílu	207
14.4.1	Všeobecné informace	176	15	Stavby odolné vůči zemětřesení	209
14.4.2	Tradiční hliněné podlahy	176	15.1	Konstrukční opatření	210
14.4.3	Současné hliněné podlahy	176	15.2	Otvory pro okna a dveře	214
14.5	Transparentní tepelná izolace s akumulací stěnou z hlíny	179	15.3	Zdi z dusané hlíny vyztužené bambusem	215
14.6	Střechy z hlíny	180	15.4	Kopule	217
14.6.1	Všeobecné informace	180	15.5	Klenby	218
14.6.2	Tradiční střešní konstrukce	180	15.6	Zdění z textilních hadic plněných hlínou	220
14.6.3	Nové konstrukce šikmých střech	181	16	Příklady realizací	223
14.7	Klenba z hliněných cihel	182	16.1	Obytný dům, Turku, Finsko	224
14.7.1	Všeobecné informace	182	16.2	Obytný dům, Des Montes, Nové Mexiko, USA	226
14.7.2	Geometrie kleneb	183	16.3	Obytný dům, Taos, USA	228
14.7.3	Statika klenbových konstrukcí	183	16.4	Obytný dům, La Paz, Bolívie	230
14.7.4	Núbijská technologie valených klenbových konstrukcí	189	16.5	Obytný dům, Tucson, Arizona, USA	231
14.7.5	Afgánská a perská technologie konstrukce kopulí	190	16.6	Farma, Wazipur, Haryana, Indie ...	232
14.7.6	Núbijská technologie stavby kopulí	192	16.7	Obytný dům a kancelář, Kassel	235
14.7.7	Kopule z tlakových čar	193	16.8	Obytný dům, Rosdorf	238
14.7.8	Klenbové konstrukce s použitím bednění	194	16.9	Obytný dům pro tři rodiny, Stein am Rhein, Švýcarsko	240
14.7.9	Zpevnění hliněných kopulí dodatečným vypálením z vnitřní strany	195	16.10	Ekologické obytné domy „Soliterra“, Mühlacker-Enzberg	242
14.7.10	Příklady moderních konstrukcí hliněných kopulí	195	16.11	Obytný dům, Bad Schussenried ...	244
			16.12	Škola, Järna-Solvig, Švédsko	245
			16.13	Mateřská škola, Wennigsen- Sorsum	246

16.14	Středisko mládeže, Berlín-Spandau	248
16.15	Panafrický rozvojový institut, Ouagadougou, Burkina Faso (Obervolta)	250
16.16	Škola Rudrapur, Bangladéš	252
16.17	Kancelářská budova, Hannover ...	254
16.18	Kancelářská budova IIT, Nové Dillí, Indie	256
16.19	Tiskárna Pielach, Rakousko	258
16.20	Víceúčelová hala, Picada Café, Brazílie	260
16.21	Kaple Smíření, Berlín	262
16.22	Modlitební kaple Ústřední kliniky Suhl, Durynsko	264
16.23	Mešita, Wabern	266
17	Odkazy k projektování a provádění staveb z hlíny	267
17.1	Úvodní poznámka	267
17.2	Předpisy, povolení	267
17.3	Požadavky na tepelnou ochranu dle norem	269
17.4	Kondenzace vodní páry	269
17.5	Protipožární ochrana	269
17.6	Ochrana proti hluku	269
17.7	Organizace na staveništi a průběh stavby	270
18	Budoucnost hliněných staveb ...	271
18.1	Hlína jako stoupající trend – nedostatek odborníků	271
18.2	Hliněné stavitelství – mezera na trhu	271
18.3	Které technologie hliněného stavitelství mají budoucnost?	271
19	Seznam použité literatury	273
19.1	Citovaná a použitá literatura	273
20	Internetové adresy	279
20.1	Výrobci produktů z hlíny	279
20.2	Výrobci strojů a zařízení	279
20.3	Hliněná kamna	279
20.4	Nezávislé organizace	279
21	Odkazy na fotografie	281
O autorovi	283	
Rejstřík	285	